

Nota van toelichting

Algemeen

Tot de inwerkingtreding van de Wet centraliseren tolkvoorzieningen auditief beperkten, luisterlijnen en vertrouwenswerk jeugd was in de Jeugdwet geregeld dat de gemeenten ervoor dienen te zorgen dat jeugdigen, ouders of pleegouders een beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon. Sindsdien is dit een taak van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

In het Besluit Jeugdwet en het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 was geregeld waar het werk van de vertrouwenspersonen aan diende te voldoen en hoe de gemeenten, jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en de advies- en meldpunten huiselijk geweld en kindermishandeling (AMHK's, hierna: Veilig Thuis) het werk van de vertrouwenspersonen dienden te faciliteren. De wettelijke regeling inzake de centralisering van de verantwoordelijkheid voor de beschikbaarheid van vertrouwenspersonen noopte tot enkele wijzigingen in het Besluit Jeugdwet en het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015.

Het vertrouwenswerk jeugd

De vertrouwenspersoon ondersteunt jeugdigen en (pleeg-)ouders bij aangelegenheden die samenhangen met de wettelijke taken en verantwoordelijkheden van de gemeentelijk georganiseerde toegang tot de jeugdhulp (doorgaans via wijkteams), de jeugdhulpaanbieder, de gecertificeerde instelling en Veilig Thuis, opdat zij hun belangen inzake de benodigde ondersteuning, hulp of zorg doeltreffender kunnen behartigen.

Om dit te kunnen realiseren, zijn belangrijke taken van de vertrouwenspersoon: het geven van informatie en advies aan cliënten over hun (rechts)positie en het ondersteunen van cliënten bij bemiddeling, alsmede het formuleren, indienen en afhandelen van klachten. Op verzoek van cliënten kan de vertrouwenspersoon ook aanwezig zijn bij de gesprekken tussen de cliënt en een hulpverlener.

Positie van de vertrouwenspersonen

Om de positie van de vertrouwenspersonen te waarborgen, verplichten de Jeugdwet en de Wmo 2015 de betreffende organisaties om de jeugdigen, ouders en pleegouders tijdig te informeren over de mogelijkheid gebruik te maken van de diensten van een vertrouwenspersoon. Tevens regelen die wetten dat zij vertrouwenspersonen in de gelegenheid moeten stellen hun taken uit te oefenen. Daarover worden op grond van de artikelen 2.5, tweede lid, en 4.1.9, tweede lid, van de Jeugdwet en artikel 4.2.6, derde lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 nadere regels gesteld in het Besluit Jeugdwet en het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015.

Ten gevolge van voorliggende wijziging wordt in die Besluiten allereerst gespecificeerd waaruit de informatievoorziening van de betreffende organisaties aan jeugdigen en (pleeg)ouders in ieder geval dient te bestaan. Vervolgens is geregeld dat vertrouwenspersonen voor hun contacten met jeugdigen, ouders of pleegouders geen toestemming van derden nodig hebben. Dat betekent allereerst dat een jeugdhulpaanbieder – waarbij met name gedacht kan worden aan een jeugdhulpaanbieder waar de jeugdige verblijft – de vertrouwenspersoon niet kan verbieden om met een jeugdige te spreken. Ten tweede betekent dat, dat ook de ouders dat niet kunnen doen. Het spiegelbeeld van deze bepaling, namelijk dat jeugdigen en hun (pleeg)ouders in de gelegenheid moeten worden gesteld om zelfstandig, zonder tussenkomst van derden, contact te hebben met een vertrouwenspersoon, is ten gevolge van een amendement van Tweede Kamerlid Westerveld in de artikelen 2.5 en 4.1.9 van de Jeugdwet en in artikel 2.4.6 Wmo 2015 zelf opgenomen (Kamerstukken II 2018/19, 35070 nr. 11).

Ook is geregeld dat de betreffende organisaties de noodzakelijke faciliteiten moet verschaffen aan de vertrouwenspersonen.

Vervolgens is geregeld dat de vertrouwenspersonen voor zover dat nodig is voor een goede taakvervulling vrije toegang heeft tot gebouwen, van gemeenten, jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen. Hoewel een vertrouwenspersoon dus geen toestemming nodig heeft om zo'n gebouw binnen te gaan, doet hij er goed aan om voordat hij van zijn bevoegdheid gebruik maakt te overleggen met de gemeente, jeugdhulpaanbieder, gecertificeerde instelling of die of Veilig Thuis-organisatie, die in het gebouw werkt. Dit bevordert een ordelijke gang van zaken en aldus kan bovendien beter met de persoonlijke levenssfeer van andere jeugdigen rekening worden gehouden.

Tot slot is geregeld dat de betreffende organisaties alle inlichtingen en documenten moeten verstrekken aan vertrouwenspersonen, die nodig zijn voor een juiste uitoefening van het vertrouwenswerk.

Artikelsgewijs

Artikelen I en II, onderdelen A

Gelet op de omschrijving van het begrip "vertrouwenspersoon" in artikel 1.1 van de Jeugdwet, welke omschrijving ingevolge artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) ook voor die wet geldt, staan vertrouwenspersonen jeugd slechts jeugdigen en hun (pleeg)ouders bij. Het nieuwe artikel 4.2.1 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 expliciteert dit. De mogelijkheid om ook een jeugdige of (pleeg)ouder die louter advies vraagt aan Veilig Thuis het recht op ondersteuning door een vertrouwenspersoon te geven, is geschrapt. Indien na een advies geen melding volgt, zal Veilig Thuis namelijk geen onderzoekswerkzaamheden meer verrichten. Iemand die advies heeft gevraagd, heeft dan de ondersteuning van een vertrouwenspersoon niet nodig. Opgemerkt wordt dat het nieuwe artikel 4.2.1 – net als overigens het oorspronkelijke artikel – het mogelijk maakt dat binnen een gezin waarover een melding is binnengekomen, meerdere vertrouwenspersonen werkzaam zijn, bijvoorbeeld een voor het kind dat (mogelijk) slachtoffer is, een voor de (mogelijke) dader en een voor de melder.

De artikelen 4.1.1 van het Besluit Jeugdwet en 4.2.2 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 bepaalden dat de ondersteuning door een vertrouwenspersoon met name gericht dient te zijn op de uitoefening van rechten van de personen die de vertrouwenspersoon bijstaat. En in de artikelen 4.1.2 van het Besluit Jeugdwet en 4.2.3 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 stond dat de vertrouwenspersoon dient te voorkomen dat hij personen ondersteunt wier belangen kunnen conflicteren. Deze uitgangspunten zijn nu opgenomen in de voorwaarden waaronder de Minister van VWS het werk van vertrouwenspersonen subsidieert. Bovendien is de voorwaarde van onafhankelijkheid opgenomen in de omschrijving van 'vertrouwenspersoon' in artikel 1.1 van de Jeugdwet, zodat die voorwaarde ook geldt voor niet door deze minister gesubsidieerde vertrouwenspersonen. De verplichting om cliënten te informeren over de beschikbaarheid van onafhankelijke vertrouwenspersonen was geregeld in de artikelen 4.1.3 van het Besluit Jeugdwet en 4.2.4 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 en is sinds de inwerkingtreding van de Wet centraliseren tolkvoorzieningen auditief beperkten, luisterlijnen en vertrouwenswerk jeugd opgenomen in de artikelen 2.5, eerste lid, en 4.1.9, eerste lid, van de Jeugdwet alsmede, voor de Veilig Thuis-organisaties, in artikel 4.2.6, eerste lid, van de Wmo 2015.

De vrijgevallen nummers zijn gebruikt voor nieuwe artikelen. In de artikelen 4.1.1 van het Besluit Jeugdwet en 4.2.2 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 is nu geregeld welke informatie gemeenten, jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en Veilig Thuis-organisaties over de vertrouwenspersonen in ieder geval aan hun cliënten dienen te verstrekken. De artikelen 4.1.2 van het Besluit Jeugdwet en 4.2.3 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 bepalen dat een vertrouwenspersoon geen toestemming van derden nodig heeft om met een jeugdige, een ouder of een pleegouder te spreken. Dit stond eerder in de artikelen 4.1.4 van het Besluit Jeugdwet en 4.2.5 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015. Ten slotte is de inhoud van de artikelen 4.1.6 van het Besluit Jeugdwet en 4.2.7 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 verplaatst naar de nieuwe artikelen 4.1.3 van het Besluit Jeugdwet en 4.2.4 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015.

Artikelen I en II, onderdelen B

De eerste zin van artikel 4.1.4 van het Besluit Jeugdwet kon de onjuiste indruk wekken dat alleen jeugdhulpaanbieder waarin jeugdigen kunnen verblijven – dat wil zeggen de residentiële jeugdhulpaanbieders – vertrouwenspersonen vrije toegang tot hun gebouwen, terreinen en ruimten dienen te geven. De wijziging zorgt ervoor dat duidelijk is dat deze plicht voor alle jeugdhulpaanbieders geldt.

De tweede zin van de artikelen 4.1.4 van het Besluit Jeugdwet en 4.2.5 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 kon vervallen omdat de inhoud daarvan in de artikelen 4.1.2 van het Besluit Jeugdwet en 4.2.3 van het Uitvoeringsbesluit Jeugdwet is opgenomen.

C

De inhoud van de artikelen 4.1.6 van het Besluit Jeugdwet en 4.2.7 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 is naar de artikelen 4.1.3 van het Uitvoeringsbesluit Jeugdwet en 4.2.4 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 verhuisd. Daarom konden eerstgenoemde artikelen vervallen.

Artikel III

In het bedoelde koninklijke besluit zal worden geregeld dat deze algemene maatregel van bestuur op hetzelfde tijdstip in werking treedt als waarop de artikelen over de vertrouwenspersonen in de Wet centraliseren tolkvoorzieningen auditief beperkten, luisterlijnen en vertrouwenswerk jeugd in werking treden.

De Minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,